Hei,

Alla on esittelevän ministeriön edustajan vastaukset kuulemisessa 9.11.2022 esitettyihin kysymyksiin yrityskauppoihin liittyvästä ennaltaehkäisystä ja siitä, miksi ns. otto-oikeutta ei otettu hallituksen esitykseen kilpailulain muuttamisesta.

Puheenjohtaja Grahn-Laasonen esitti talousvaliokunnan kuulemisessa (HE 172/2022 vp) 9.11.2022 kysymyksen, miksi esitykseen ei otettu otto-oikeutta. Ajanpuutteen vuoksi kysymykseen ei ehditty vastata kuulemisessa.

Otto-oikeuden tarpeesta ja vaikutuksista sekä vaihtoehtoisista toteuttamisvaihtoehdoista käytiin uudelleen keskustelua ja analysointia HE-luonnoksen lausuntokierroksen jälkeen. Keskustelujen ja jatkoanalyysien jälkeen päädyttiin lausuntopalautteen ja mm. ennustettavuuteen, selkeyteen ja tarkkarajaisuuden liittyvien syiden perusteella siihen, että esityksestä jätettiin pois otto-oikeus, mutta vähintään kahden osapuolen Suomesta kertyneen liikevaihdon rajaa laskettiin 20 miljoonasta eurosta 10 miljoonaan euroon. Arvioinnissa huomioitiin myös se, että otto-oikeuteen liittyvässä vaihtoehdossa KKV:n lisäresurssitarve ja yrityksille aiheutuvat hallinnolliset kustannukset eivät olisi olleet pienemmät kuin nyt esitetyssä vaihtoehdossa. Sen sijaan otto-oikeuteen liittyvässä vaihtoehdossa ehkäistävien haitallisten kauppojen määrä ja siten myös kuluttajahyöty olisi ollut suurempi. Hallituksen esitysluonnoksen lausuntokierroksella selvä enemmistö 20 lausunnonantajasta kannatti sitä, että lausunnolla olleeseen esitysluonnokseen ei sisältynyt enää otto-oikeutta. Esitysluonnosta edeltäneeseen lausunnolla olleeseen arviomuistioon otto-oikeus sisältyi ja se sai lausunnoissa eniten kritiikkiä. Lausunnonantajien kritiikki perustui pääasiassa otto-oikeuden aiheuttamaan epävarmuuteen, kun yrityskauppoja tekevät tahot eivät voisi olla varmoja siitä, että kauppa ei päätyisi viranomaiskäsittelyyn, vaikka liikevaihtorajat eivät täyttyisikään. Jatkovalmistelussa huomioitiin niin ikään kansainvälisen vertailun osalta se, että kahdessa kolmasosassa EU:n jäsenmaita yrityskauppavalvontasääntöihin ei sisälly otto-oikeutta.

Hallituksen esityksessä on toteuttamisvaihtoehtojen arviointi –otsikon alla sivulla 34-35 todettu seuraavaa.

”Yrityskauppojen ilmoituskynnys olisi jatkossakin selkeä ja ennustettava kun vähintään kahden osapuolen kummankin Suomesta kertyneen liikevaihdon rajaa laskettaisiin nykyisestä 20 miljoonasta eurosta 10 miljoonaan euroon ja osapuolten yhteenlasketun Suomesta kertyvän liikevaihdon raja olisi 100 miljoonaa euroa. Koska ehdotukseen ei sisältyisi KKV:lle oikeutta ottaa käsittelyynsä alle liikevaihtorajan olevia yrityskauppoja, ehdotukseen ei sisältyisi yritysten kannalta epävarmuutta. Ehdotukseen ei sisältyisi viranomaiskäsittelyn riskiarviointiin mahdollisesti liittyviä hallinnollisia kustannuksia ja yrityskauppojen toteuttamisajan pitenemistä niiden yritysten osalta, jotka jäävät alle liikevaihtorajojen.

Yrityksille noin 30–40 lisäilmoituksesta aiheutuva hallinnollinen taakka, ottaen huomioon ilmoituskaavan muutoksen, olisi noin 5–10 miljoonaa euroa vuodessa. Sen sijaan otto-oikeuden sisältävissä toteuttamisvaihtoehdoissa ilmoittamisesta aiheutuvat kustannukset olisivat noin 6- 10 miljoona euroa vuodessa ja otto-oikeuden aiheuttamasta epävarmuudesta seuraavat kustannukset enintään noin 0,5–1,5 miljoonaa euroa vuodessa. Siten kokonaiskustannukset olisivat samaa suuruusluokkaa tai hieman suuremmat otto-oikeuden sisältävissä vaihtoehdoissa, jos myös otto-oikeuden aiheuttamasta epävarmuudesta seuraavat kustannukset huomioitaisiin.

Huomioiden edellä käsitellyt seikat ja kokonaisuus sekä muutoksen aiheuttama kokonaishyöty suhteessa kustannuksiin, vaihtoehtoa, jossa osapuolten yhteenlasketun Suomesta kertyneen liikevaihdon rajaksi asetetaan vähintään 100 miljoonan euroa ja vähintään kahden osapuolen kummankin Suomesta kertyneen liikevaihdon rajaksi asetetaan 10 miljoonaa euroa eikä lainsäädäntöön sisällytetä otto-oikeutta, voidaan pitää selkeänä, tarkkarajaisena, ennustettavana ja oikeasuhtaisena.”

Edustaja Harjanne tiedusteli, että mitä ennalta ehkäisyllä tarkoitetaan.

Esityksen ennaltaehkäisevällä vaikutuksella tarkoitetaan sitä, että yritys jättää toteuttamatta yrityskaupan oman riskiarvionsa perusteella eikä kauppa tule siten KKV:lle ilmoitettavaksi. Ennaltaehkäisy perustuu siihen, että yrityskauppavalvonnan soveltamisalaan kuuluvat yritykset huomioivat suunnittelemansa kaupan vaikutukset markkinoiden rakenteeseen ja kilpailuun. Mikäli yritykset arvioivat viranomaisten estävän kaupan tai puuttuvan siihen haitallisten kilpailuvaikutusten takia, ne oletettavasti jättävät kaupan toteuttamatta.

Liikevaihtorajojen laskeminen ulottaisi yrityskauppavalvonnan ennaltaehkäisevän vaikutuksen koskemaan nykyistä laajempaa joukkoa yrityskauppoja, mikä ehkäisisi haitallisimpien yrityskauppojen toteuttamista. Esitys ehkäisisi arvion mukaan noin 4,2-5,6 kilpailulle haitallista yrityskauppaa vuosittain. Näistä suuremman osan arvioidaan muodostuvan ennaltaehkäisyn kuin puuttumisen kautta.

Tutkimuskirjallisuuteen perustuen KKV:n selvityksessä on oletettu, että uusissa ilmoitettavissa kaupoissa sataa yrityskauppailmoitusta kohden ennaltaehkäistään yhdeksän kilpailulle haitallista yrityskauppaa.

Ystävällisin terveisin,

Virve Haapajärvi
hallitusneuvos, OTK
Kilpailutiimi
Työelämä ja toimivat markkinat osasto
Työ- ja elinkeinoministeriö